

ПРОЕКТ BG051PO001-3.2.05 «УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ
НА СИСТЕМАТА ЗА ИНСПЕКТИРАНЕ НА ОБРАЗОВАНИЕТО»
Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна
програма "Развитие на човешките ресурси" 2007-2013,
съфинансирани от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Инспектиране и оценяване на училищата в кралство Холандия

*Резюме от проучване
и работни преводи на документи*

 Февруари – март 2012 г.
Сдружение „Професионален форум за образованието“

Инспектиране и оценяване на училищата в Кралство Холандия

*Резюме от проучване на информацията, публикувана на уеб страницата на Инспектората по образованието на Кралство Холандия
Февруари – март 2012 г.*

Въведение

Холандската система за инспектиране и оценяване на училищата е най-старата в Европа. Съществуването на национална институция за инспекция на образованието в Холандия датира от 1801 г. За над 200 години е натрупан сериозен опит в проверката, контрола и оценяването. Елементи от холандската система за инспектиране на училищата се използват в редица европейски страни. В най-голяма степен този модел е възпроизведен в Сърбия.

Холандският инспекторат по образованието има широк обхват на задачи и дейности. Той следи и контролира качеството на образованието в цялата образователна система – предучилищното, средното, специалното, професионалното, висшето образование и образованието за възрастни, както и административно-финансовото състояние на образователните институции. Инспекторатът работи и с конкретни родители и ученици, които имат нужда от съдействие при решаване на възникнали проблеми и казуси (включително свързани със закрила на децата, противообществени прояви и т.н.) Същевременно инспекторатът изпълнява и научни задачи чрез тематични проучвания на определени аспекти на образователната дейност, и публикува годишни и тематични доклади за състоянието на образователната система. За да изпълнява този огромен обем дейности, Инспекторатът по образованието на Холандия залага на строга система в дейността си и на висококвалифицирани кадри. За всяка година инспекторатът изготвя подробен план за дейността си, който се публикува на неговата интернет страница.

Дейността на инспектората и нормативната уредба, която я регламентира, се актуализира доста динамично. Действащите в момента критерии и рамки за оценяване са частично от 2009 и частично от 2011 година.

Като цяло, в момента в работата по инспектирането на образователните институции в Холандия се открояват следните тенденции:

- Постоянен мониторинг на цялата образователна система
- Фокусиране на вниманието върху образователните институции с по-слаби резултати, намиращи се в риск или скоро преодолели рискови моменти, с цел извеждането им от категорията на слабите, респективно превенция на попадането им в тази категория

ПРОЕКТ BG051PO001-3.2.05 «УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ
НА СИСТЕМАТА ЗА ИНСПЕКТИРАНЕ НА ОБРАЗОВАНИЕТО»
Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна
програма "Развитие на човешките ресурси" 2007-2013,
съфинансирани от Европейския социален фонд на Европейския съюз

- Оценяване на повече аспекти от дейността на образователните институции с оглед по-комплексна и обективна оценка на риска
- Прозрачност на процедурата и резултатите от оценяването: информиране на родители, ученици, педагози за хода и изводите от проверката; публикуване на резултатите в интернет за широк свободен достъп

Институции

В момента контролът на образованието в Холандия се осъществява от De Inspectie van het Onderwijs – Инспекторат по образованието <http://www.onderwijsinspectie.nl/> От 2008 г. Инспекторатът по образованието поема, освен контрола на качеството на образованието, и функциите за финансов контрол над училищата и другите образователни институции.

Задачите на Инспектората по образованието, определени със Закона за инспектиране на образованието (WOT), са:

- оценка на качеството на образованието,
- стимулиране на качеството на образованието чрез системата за мониторинг,
- оповестяване на развитието на образованието като цяло и на отделните образователни институции.

Инспекторатът по образованието следи за качеството на образованието в отделните училища и институции в предучилищното, началното, средното, специалното, професионалното и висшето образование и образованието за възрастни. За всеки вид образование и различните видове училища са разработени отделни надзорни рамки и критерии за оценяване. Рамките са достъпни на сайта на Инспектората <http://www.onderwijsinspectie.nl/onderwerpen/Toezicht/Toezichtkaders>

Освен качеството на обучението по различните учебни предмети, инспекторатът обръща внимание и на и качеството на гражданското образование и обучението за социални умения. Инспекторатът също така проверява спазването от страна на образователните институции на законовата и подзаконова нормативна уредба, както и финансите им.

Надзор и оценка на средните училища

Надзорната рамка за средните училища, която се използва от холандския инспекторат в момента, е разработена през 2009 г. и актуализирана през 2011 г. Основната идея, заложена в нея, е, че училищата (и другите образователни институции) с по-слаби резултати се подлагат на по-строг контрол.

Методът на контрол, на който се основава работата на холандския инспекторат по образованието, е формулиран в документите му като „Риск-базиран надзор”, или „Надзор, основан на анализ на риска”. Това е метод, при който всички училища са подложени на

постоянен „базов надзор”, или мониторинг, по редица показатели: ниво на успеха и отсъствията, финансови проблеми, подадени оплаквания от родители, сигнали от училищния персонал, публикации в медиите и т.н. Постоянният мониторинг на училищата има за цел да установи, има ли индикации за някакви проблеми в училището. Ако се установят индикации за рискове, се предприема незабавна проверка на съответното училище. Училищата без явни рискове се проверяват на случаен принцип веднъж на 4 години.

Същевременно всяка година Инспекторатът по образованието планира и извършва и тематични проверки, които обхващат представителна извадка от училищата в страната. Така например, за 2011 г. четирите тематични фокуса са били: зависимост на доходите от образованието, уязвими ученици, учителите, мениджмънт и финанси.

Схема на „Риск-базирания надзор”

През 2010 и 2011 г. промените в надзорната рамка са свързани с въвеждане на по-строги мерки и санкции за училищата, които не осигуряват добро качество на образованието, като намаляване на финансирането, съкращаване на срока за подобряване на резултатите от 2 години на 1 година и т.н. На 31 януари 2012 г. в Холандия се одобри изменение на Закона за инспектиране на образованието (WOT), което ще влезе в сила от 1 юли 2012 г. С него се разширяват правомощията на Инспектората по образованието по отношение на финансовия контрол, контрол на кадровия подбор в училищата, включване на независими експерти в проверките, налагане на санкции, както и се увеличават и конкретизират критериите за оценяване на качеството на образованието.

Какво се взема предвид при оценката на качеството на образованието в училището?

- Учебният план, програмите на обучение (het leerstofaanbod)
- Стажове и практики (de leertijd)
- Педагогическият климат (het pedagogisch klimaat)
- Общоучилищният климат (het schoolklimaat)
- Методите на преподаване (het didactisch handelen van de leraren)
- Грижата за учениците (de leerlingenzorg)
- Съдържание и равнище на методите и средствата за проверка и оценка на знанията - тестове, задачи, изпити (toetsen, tests, opdrachten of examens)
- Съответствие с образователните потребности на учениците (afstemming op de onderwijsbehoeften van leerlingen)
- Резултати и развитие на учениците (resultaten en ontwikkeling van leerlingen)
- Съответствие със законите и разпоредбите (naleving van wet- en regelgeving)

В рамката за проверка тези показатели са детайлно разработени. Основните от тях, наречени „стандартни показатели“, играят важна роля в определянето на крайната оценка за училището. Прилагат се отделни рамки за оценяването на основните училища и за средните училища.

Скала за оценяване

Оценките за качеството на образованието в училището са:

- достатъчна / задоволителна (voldoende)
- слаба (zwak)
- много слаба (zeer zwak)

Основните училища получават слаба оценка предимно ако показват незадоволителни академични постижения на учениците за период от три години, или при много слабости в самия

образователен процес. За да бъде слаба общата оценка, два или повече от стандартните показатели в рамката за оценяване са били оценени от проверяващите като незадоволителни.

При средните училища повече показатели имат решаващо значение - не само академичните резултати, но и училищният климат, качество на преподаването и др., като отново се разглежда по възможност период от 3 години.

Слаби и много слаби училища

На практика, основната дейност на Инспектората по образованието е свързана с надзора на слабите и много слабите училища – реализирането на мерките по тяхното подобряване и недопускане на новото им „пропадане” след постигнато подобрене.

Делът на слабите и много слаби училища в Холандия в момента е около 7% от общия брой училища (или около 145 000 ученици). Списъкът на тези училища е публикуван на уеб страницата на Инспектората по образованието и се актуализира всеки месец. Министърът на образованието също се информира всеки месец за това кои училища са в този списък.

Училищата, получили слаба и много слаба оценка, са задължени да информират за това писмено родителите на учениците – това е отговорност на училищния борд.

Първата мярка по отношение на слабите и много слабите училища е засилен надзор. При тази мярка се предприемат следните стъпки:

- съставяне на план за действие и план за мониторинг

Планът за действие се изготвя от училищния борд въз основа на доклада от проверката, и трябва да съдържа конкретни действия, срокове, ресурси, методи за контрол и за информиране на родителите. Планът за мониторинг се изготвя от инспектората и съдържа: индикатори, които трябва да бъдат достигнати (какви средни резултати се поставят за цел, след колко време) и периоди и показатели за междинно оценяване. Конкретните елементи на този план зависят от конкретната ситуация в училището.

- провеждане на междинни оценки на качеството

Междинната оценка обикновено се прави в средата на периода на засилен надзор, от екип на инспектората. Междинната оценка може да доведе до промяна в плана за мониторинг, но дори при добри резултати не може да доведе до излизането на училището от категорията на слабите/много слабите.

- провеждане на заключителна оценка на качеството

Тя се извършва в края на периода на засилен надзор, от инспектори, които не са участвали в процеса на засиления надзор. Тази оценка е решаваща за това дали училището ще излезе от категорията на слабите/много слабите в категорията на базовия надзор.

Ако резултатите от периода на засилен надзор не са достатъчни, следващата мярка е „Ескалация и наказание”. За много слабите училища тя включва:

- среща на училищния борд с представители на инспектората за обсъждане на ситуацията
- подготвяне на становище на инспектората до Министъра на образованието, който може да вземе решение за предупреждение, прехвърляне на училището в друго училище, сливане, закриване, финансови санкции

За слабите училища тя включва:

- среща на училищния борд с представители на инспектората и поставяне на училището в категорията „много слаби”
- следващите стъпки са в съответствие с новата категория

Училищата, които са излезли от категорията „слаби” или „много слаби”, в течение на 1 година след връщането им към базов надзор са предмет на по-сериозно внимание, с цел предотвратяване на новото им влошаване.

Организационни елементи на проверката

Обикновено училището получава предизвестие за предстояща редовна проверка 4 седмици преди нейното начало, но могат да се извършват и проверки без предизвестие по преценка на Инспектората. Самата проверка продължава няколко дни (не е регламентиран точен период). При редовната проверка се ползват годишният доклад и самооценката на училището, финансовите отчети, данни от външни източници (постъпили сигнали и жалби, информация в медиите и т.н.) и други документи.

При проверките се прилага принципа „спазвай или обяснявай” (‘pas toe of leg uit’): ако училището, във връзка с някаква негова специфика, не спазва или се отклонява от определени норми и стандарти, то трябва да има добре документирана база за своя избор и за положителните резултати от него.

Докладът от извършената проверка обикновено се изготвя и изпраща в училището в рамките на 5 седмици след края на проверката. Училищният борд има възможност в рамките на 1 месец да изпрати своето становище. След евентуални корекции докладът се публикува на сайта на Инспектората (в срок от 12 седмици след приключването на проверката).

Ако редовната проверка установи в училището повишено ниво на рискове, то ще бъде предприета проверка от второ ниво. За тази проверка училището ще получи писмено предизвестие, но при особени обстоятелства проверката може да се извърши без предупреждение. При вторичната проверка се използват различни методи – преглед на ученически работи и материали, наблюдения на часове или изпити, разговори с ученици, родители, учители, ръководството на училището. Тази проверка се извършва по план-график и трае минимум два дни. В края на проучването се извършва самооценка на училището. Докладът

*ПРОЕКТ BG051PO001-3.2.05 «УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ
НА СИСТЕМАТА ЗА ИНСПЕКТИРАНЕ НА ОБРАЗОВАНИЕТО»
Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна
програма "Развитие на човешките ресурси" 2007-2013,
съфинансирани от Европейския социален фонд на Европейския съюз*

от вторичната проверка училището получава в рамките на шест седмици след нейното приключване и в рамките на три седмици може да представи своя отговор. Инспекторатът може да се съобрази с получената информация и да преработи доклада си в рамките на три седмици, след което той се публикува на сайта на Инспектората.

Приложения:

1. Рамка за наблюдение на основните и средните училища от 2011 г.
(Brochure+Toezichtkader+2011+po-vo)
2. Годишен работен план за инспектиране за 2012 г., съкратен превод (Jaarwerkplan-2012-inspectie-van-het-onderwijs)

Съставил: С.Нанчева